

Bijbels Kernbegrip - Geloof

Er is al veel te doen geweest om het geloof. Remonstranten en Evangelischen denken dat iemand zelf kan geloven. Als hij gelooft in Jezus, is hij behouden. Anderen maken het geloof bijna iets onmogelijks. Een mens kan dat vanuit zichzelf niet geloven. Maar hoe dat geloof er dan uit ziet, is heel complex. Laten we er over nadenken. Hieronder opnieuw de tabel voor het overzicht.

Kernbegrip	Tijd	Omschrijving
overtuiging	Proces	Kennen van het zondige hart en levenswandel
roeping	Moment	De woorden van de Bijbel of preek spreken aan
wedergeboorte	Moment	Ontvangen van nieuw geestelijk leven
geloof	Moment/Proces	Vertrouwen in Jezus als enige Redder van zonde
rechtvaardiging	Moment	Vrijgesproken van zonde voor God en recht op eeuwig leven
bekering	Proces	Afkeer van de zonde en terugkeer tot God
heiliging	Proces	Proces van vernieuwing van de mens
verheerlijking	Proces	Mens zondeloos gemaakt en volmaakt eren van God

Oorsprong van het geloof

Waar komt het geloof vandaan? Doet de mens dat zelf, of is hij passief? Het antwoord is nog niet zo eenvoudig. Wat zegt de Bijbel er over? Paulus schrijft een fundamenteel punt aan de Efeziërs, “Uit genade zijt gij zalig geworden *door het geloof*; en dat niet uit u, *het is Gods gave*” (Ef. 2:8). Wat staat er? Iemand wordt door het geloof behouden. Maar ook is het geloof een gift van God. Het wordt dus niet door een mens zelf geproduceerd. Maar is dit alles wat de Bijbel hierover zegt? Nee. We lezen ook, “Als nu de heidenen dit [de preek van Paulus] hoorden ... en *er geloofden zovelen*, als er geordineerd [dat is voorbestemd] waren tot het eeuwige leven” (Hand. 13:48). Het woord voor geloofden is actief. Maar nu lijkt het alsof iemand zelf gelooft. Hoe moeten we dit zien? Het antwoord ligt in het Johannes evangelie. Daar schrijft hij, “Maar zovelen Hem [Jezus] *aangenomen hebben*, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam *geloven*” (Joh. 1:12). Het woord voor aannemen kunnen we ook vertalen met “ontvangen.” Zo vertaald de King James Version het. Wat zegt dit? Iemand kan alleen iets aannemen als het gegeven wordt. Zo eenvoudig is het. God geeft het geloof en daardoor neemt iemand de Heere Jezus aan.

De functie van het geloof

Wat doet het geloof? Wat is de functie van het geloof? Sommigen denken namelijk dat ‘hun geloof’ hen zalig maakt. Doordat zij geloven zijn ze behouden. Klopt dat wel? Nee. Het geloof staat niet op zichzelf. Het is slechts een *middel*. Dit wordt duidelijk met een voorbeeld. In een raffinaderij hebben ze verschillende tanken voor olie. Hele grote tanken, kleinere tanken. Hoe komt olie van de ene tank in de andere? Door een pijpleiding. Die leidingen zijn dus essentieel voor het vervoer van olie. Zonder deze pijpen komt olie nooit in een andere tank. Echter, waar gaat het om in een raffinaderij? Om de pijpleidingen? Als die er maar mooi uit zien? Nee. Het gaat om de olie. Zonder dit kostbare goedje zijn de leidingen waardeloos. We kunnen het geloof vergelijken met een pijpleiding. De ‘olie’ komt uit de volle tank van de zaligheid. Via de ‘pijpleiding’ van het geloof komt het in de lege tank van een zondaars hart. De pijpleiding zorgt alleen voor de verbinding. Niet meer en niet minder. Zonder deze leiding komt de olie niet van de ene tank in de andere. Maar zonder olie is de pijpleiding op zichzelf zonder waarde. Zo ook met het geloof. Zonder de Heere Jezus is het geloof waardeloos. Maar de zondaar kan alleen behouden worden *door* het geloof. Dat is dus wel wezenlijk van belang. Het is dus alleen een middel, maar het gaat om de Behouder, de Heere Jezus.

De weg tot het geloof

Maar hoe gaat iemand geloven? Hoe komt iemand tot het punt van het aannemen van de Heere Jezus? Wat is daar voor nodig? Zeker hele goede vragen. Laten we dit zien in licht van het dagelijks leven. Wie in uw leven gelooft u? Hoe goed kent u die persoon? Hoeveel vertrouwen is er dan? Laten we een dagelijks voorbeeld gebruiken. U komt een onbekende tegen op straat. Hij groet u vriendelijk en maakt een praatje. Dan vraagt hij, "Ik investeer het geld in grote bedrijven. De winst is twintig procent. Zal ik uw bankrekening overnemen en voor u investeren?" Wat is uw antwoord? Ik vermoed dat u dan nee zegt. Waarom? Hij is een onbekende. U weet niet of hij betrouwbaar is. Daarom vertrouwt u hem ook niet uw geld toe. Maar stel dat u al jaren getrouwd bent. Uw vrouw kan goed met geld omgaan. Op een dag vraagt ze, "Zal ik ons geld investeren in aandelen? Ik heb veel onderzoek gedaan. Hier is een document. De winst is twintig procent. Zullen we een halve ton investeren?" Er kunnen redenen zijn om het niet te doen. Maar u kunt met een gerust hart ja zeggen. Ze is er immers goed in? Dat het voordeel zal opleveren. Waarom zegt u ja? U kent haar en kunt haar vertrouwen. Dus kennis en vertrouwen zijn nodig om iemand te geloven.

Laten we nu teruggaan naar het geloof voor de zaligheid. Wat is er nodig voor dat echte geloof? Twee elementen: Kennis en vertrouwen.¹ In de eerste plaats heeft iemand *kennis nodig*. Zonder kennis kan er geen echt geloof zijn. Om welke kennis gaat het? Als eerste van onszelf. We moeten beseffen dat we zondig zijn. Waarom? Anders hebben we geen behoud nodig. De Heere Jezus zegt immers, "Zalig zijn die treuren" (Mat. 5:4). Dus zij die verdrietig zijn om hun zonden. Toch moeten we meer weten. Wat dan? Dat wij uit onszelf niet behouden kunnen worden. Dat onze wegen doodlopen. Onze gebeden, tranen en berouw kunnen ons niet zalig maken. Waarom is dit besef onmisbaar? Zodat we zien dat we een Ander nodig hebben voor ons behoud. Als tweede behoren we te weten wie God is. Het gaat dan om het kennen van God als geheel. Aan de ene kant dat Hij rechtvaardig en heilig is. Hij moet de zonde straffen. Hij kan niet met zondaren in contact komen. Daarnaast ook dat God barmhartig en genadig is. Hij wil de zonde vergeven. Hij verlangt ernaar om mensen op te rapen uit hun nood en ellende. Het echte geloof kent beide kanten. Dus niet alleen kennis van Gods heiligheid zonder barmhartigheid. Ook niet van Gods liefde zonder te weten dat Hij rechtvaardig is. Als derde kennis van de Heere Jezus. Hij is immers degene die God en de zondaar bij elkaar brengt? Hij is de weg tot de Vader (Joh. 14:6). Zonder kennis van Hem is er geen eeuwig leven. Hij legt uit, "Dit is het eeuwige leven, dat zij U *kennen*, den enigen waarachtigen God, *en Jezus Christus*, Dien Gij gezonden hebt" (Joh. 17:3). Er is dus niet alleen kennis van God, maar ook van de Heere Jezus. Ergens anders zegt Hij dat mensen alleen zalig zijn die de Heere Jezus geestelijk hebben gezien en gelooft (Joh. 6:40). Om welke kennis over Jezus gaat het? Dat Hij bestaan heeft? Zeker. Maar dat is niet voldoende. Dat Hij de zaligmaker is? Dat komt dichterbij. Toch weten de duivelen dit ook en zijn niet behouden. Wat dan wel? Het besef dat de Heere Jezus de *enige Behouder* is die mij *kan* en *wil* redden. Hoe ziet dat er uit? Er komt kennis van Zijn lijden aan het kruis. Hij gaf Zijn eigen leven er voor. Daardoor *kan* Hij redden. Hij heeft zelf de prijs ervoor betaald. Ook dat Hij barmhartig en genadig is. Hij heeft een brandend hart om zondige mensen te behouden. Daarom *wil* Hij redden. Graag zelfs. Dat besef komt dan op in iemands hart. Verder het voelen dat Hij de *enige* weg is en er geen andere is. En dat dit kan en wil zalig maken ook *voor mij persoonlijk geldt*. Dus niet alleen voor anderen, maar ook voor mij. Het is niet langer mijn eigen pogingen om mezelf bij God in een goed blaadje te laten komen. Nee, dat is tekort. Maar alleen het werk van de Heere Jezus kan dit. Maar dit is voldoende.

In de tweede plaats is er *vertrouwen nodig*. Hiervoor is het nodig dat er een wantrouwen van zichzelf is. Door zijn eigen pogingen kan hij niet zalig worden. Verder het vertrouwen in God. Wat dan precies? Wat Hij in de Bijbel is volledig waar. Voor het vertrouwen zijn dit vooral de beloften. Die zijn waar en zeker. Daar kan ik dan van op aan. Waar mogen we dan aan denken? Bijvoorbeeld dat God wil dat alle mensen zalig worden (1 Tim. 2:4). Een vertwijfelde ziel ziet dat als iets heel groots. Dat God van anderen wil dat ze zalig worden, kan hij nog wel begrijpen. Maar hij? Dat kan toch haast

¹ Sommigen noemen drie: kennis, toestemmen en vertrouwen.

niet? Hij is immers zo zondig? Toch geeft de tekst hoop. Dan merkt hij: God wil de zaligheid van mensen, dus ook die van mij. Wat nog meer? Gods liefde tot zondaren. Hij had de wereld zo lief dat Hij Zijn eniggeboren Zoon daarvoor over had (Joh. 3:16). De barmhartigheid van God (Ps. 103:8). Hij wil zich ontfermen over mij als grote zondaar. Zijn ingewanden rommelen over mij. Het is net als een moeder zich ontfermt over een afhankelijke baby. Zo doet God dat ook over een arm mens. De zondaar voelt dan in zijn hart dat Hij de HEERE hierin kan vertrouwen. Hij is meer dan welkom. Als laatste gaat het om het vertrouwen in de Heere Jezus. Hoe dan? Dat Hij kwam om het verlorene te zoeken (Luk. 19:10). Dat geldt dan ook voor mij, die verloren is. Hij kwam om zondaars te redden (Luk. 5:32). Dan merkt de ziel: als ik een zondaar ben, dan is Hij gekomen voor mensen zoals mij. Ook het welkom zijn bij de Heere Jezus. Hij zei immers, “Komt herwaarts tot Mij, *allen* die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven” (Mat. 11:28). Ik die vermoeid en belast ben met mijn zonde en ellende, mag tot Hem komen. Bij Hem is er dan rust te vinden. Als ik dan tot Hem kom, zal ik nooit meer honger en dorsten (Joh. 6:35). De zondaar krijgt dan het vertrouwen dat Hij tot Jezus mag gaan zoals hij is: zondig, onrein en onrechtvaardig. Bij Hem is het leven te verkrijgen. Al is dat vertrouwen nog zo klein en aangevochten, het is er wel in beginsel.

Ontvangen van het geloof

Het geloof bestaat dus uit kennis en vertrouwen. Maar hoe komt iemand hieraan? Wordt iemand op een ochtend wakker en is er dan ineens vertrouwen? Nee. Is het dan misschien met een soort geestelijke bliksemflits? Dus een persoon krijgt plotseling een helder inzicht dat de Heere Jezus voor zijn zonden gestorven is? Niet op die manier. Wel dat hij vanaf een bepaald kantelpunt zaken helder krijgt en ineens gaat beseffen. Hoe dan wel? Ook hierin siert de eenvoud. Dat is altijd een kenmerk van Gods echte werk: de eenvoud. Kennis en vertrouwen worden langzaam opgebouwd. In normale gevallen gaat er tijd overheen. Het is net als de zon opkomt. Eerst is het helemaal donker. Daarna komen de eerste ochtendgluren. Dan komen de eerste stralen van de zon boven de horizon. Het gaat steeds helderder schijnen. Zo is ook met het geloof. In het begin is het nog klein en veel aangevochten. Het lijkt er bijna niet te zijn. Maar het wordt voor de persoon steeds helderder: God wil mij zaligen. Jezus wil mij ontvangen. De Zoon van God is mijn enige weg tot behoud. Hoe komt iemand hier dan aan? Ook heel eenvoudig. De HEERE heeft daarvoor de Bijbel gegeven. Iemand hoort de prediking. De dominee zegt dan dat de Heere Jezus kwam om zondaren zalig te maken. Dat woord komt binnen in het hart van de hoorder. Hij beseft ineens: dat geldt ook voor mij. Wat een wonder! Of hij leest de Bijbel. Ineens slaat zijn oog op één van de beloften, “Die tot Mij [Jezus] komt, zal ik geenszins uitwerpen.” (Joh. 6:37). Hij begrijpt met zijn hart hij met zijn grote zondepak bij de Zaligmaker mag komen. Die zal hem niet afwijzen. Het grijpt zijn hem aan in het diepst van zijn ziel: dit is de weg tot behoud. Of hij neemt een boek tot zich dat gaat over de zaligheid. Beetje bij beetje komt er het besef: dit geldt ook voor mij. Met andere woorden, door het horen of lezen van het evangelie gaat het licht schijnen in het hart.

Wat gebeurt er dan bij die persoon? Hij gaat geloven. Wat is dat? Dan ziet hij de heerlijkheid van Jezus aan het kruis. Hij beseft dat Zijn bloed reinigt van alle zonden. Hij vlucht tot Hem met al zijn ellende en nood. In het gebed komt hij tot de Heere Jezus. Hij belijdt al zijn zonden. Hij klemmt zich vast aan de Zaligmaker als zijn enige hoop. Dit heet ook wel het *toevluchtnemende geloof*. De zondaar zoekt dan zijn behoud alleen in Jezus en Zijn werk. Nergens anders. Hij vertrouwt zichzelf toe aan deze Zaligmaker. Wat is dan de zekerheid in dit geloof? Dat Jezus hem kan en wil redden. Toch is dit wel wat anders dan een verzekerd geloof. Ook wel een bevestigd geloof. Wat is een *verzekerd geloof*? Dan *weet* iemand ook dat Jezus voor hem persoonlijk gestorven is. Hij voelt dat hij Jezus toebehoort. Hij beseft dat God zijn Vader is. Wat is het verschil? Het toevluchtnemend geloof is als een ontkiemd zaadje. Dit is noodzakelijk. Want alleen dan is hij zalig. Toch beseft de gelovige daar nog niet de voordelen van. Hij heeft veel twijfels. Als God dichtbij voelt, dan is het waar. Als dat niet zo is, dan is hij bang dat hij zich bedriegt: Hoor ik wel bij God? Is het werk in mijn hart wel echt? Heb ik geloof? Het gevoel speelt dan nog een grote rol. Maar het verzekerde geloof is de vrucht dat voortkomt uit het zaadje. Iemand die verzekerd is, heeft een vastigheid in zich dat hij weet dat het werk van God is.

Hoewel er soms wel momenten van twijfel kunnen zijn, wordt hij niet langer heen en weer geslingerd door zijn gevoel. Hij rust meer en meer op de beloften van God. Maar is het wel Bijbels om deze twee uit elkaar te halen? Zeker. We lezen in de brief van Petrus, “Broeders, benaastigt u te meer, om uw roeping en verkiezing vast te maken; want dat doende zult gij nimmermeer struikelen” (2 Pet. 1:10). Deze oproep laat zien dat iemand geloof kan hebben zonder verzekering. Maar ook dat verzekering mogelijk is.

Hoe komt iemand dan aan die verzekering? Is dat via een visioen? Een vierschaar beleving? Dat kan soms de gedachte zijn. Toch vinden we dit niet in de Bijbel. Ook onze Dordtse vaders leren dat dit niet door een bijzondere openbaring is.² Wel noemen ze drie dingen die zekerheid geven: als eerste de beloften van de Bijbel. God laat iemand steeds meer leunen en steunen op het evangelie. Als tweede de getuigenis van de Heilige Geest. Die zegt in het hart dat iemand een kind van God is (Rom. 8:16-17). Als laatste uit een goed geweten en de goede werken. Iemand merkt dat zijn geweten vrede heeft en dat er vruchten zijn die bij de bekering horen. Denk aan bijvoorbeeld liefde, blijdschap en matigheid (Gal. 5:22). We kunnen ook zeggen: iemand ziet kenmerken van genade in zijn leven. Geen bijzondere dingen, maar gewoon de Bijbelse fundering en haar uitwerking.

² “En dienvolgens spruit deze verzekerdheid niet uit enige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord geschied, maar uit het geloof aan de beloften Gods...uit het getuigenis des Heiligen Geestes...uit de ernstige en heilige oefening van een goede consciëntie en van goede werken.” (Dordtse Leerregels, hoofdstuk 5, paragraaf 10).